

ALKOHOLITUTKIMUS-
SÄÄTIÖ

1995

VUOSIKERTOMUS

ALKOHOLITUTKIMUSSÄÄTIÖ

1995

VUOSIKERTOMUS

PL 220, 00531 Helsinki

Alkoholitutkimussäätiö

Hallitus 1995

PUHEENJOHTAJA

Riitta Uosukainen, eduskunnan puhemies

VARAPUHEENJOHTAJA

Kari Lagerspetz, professori

JÄSENET

Klaus Helkama, professori

Raija Julkunen, dosentti

Olli Jänne, professori

Antti Keränen, johtaja

Kalervo Kiianmaa, dosentti

Kari Poikolainen, dosentti

Työvaliokunta 1995

PUHEENJOHTAJA

Kari Lagerspetz, professori

JÄSENET

Klaus Helkama, professori

Olli Jänne, professori

Kari Poikolainen, dosentti

ASiantuntijat

Salme Ahlström, dosentti

Kalervo Kiianmaa, dosentti

Rahavarainhoitaja

Veikko Kasurinen, johtaja

Sihteeri ja tutkimusjohtaja

Klaus Mäkelä, dosentti

SISÄLLYS

Yleiskatsaus	1
Hallinto	1
Tutkimustoiminta	2
<i>Tutkimussopimukset ja yhteistyöhankkeet</i>	2
Apurahat	9
<i>Varsinaiset apurahat</i>	9
<i>Opinnäytetöistä annetut kannustuspalkinnot</i>	10
<i>Tutkimussopimusapurahat</i>	10
Muu toiminta	11
<i>Muu toiminta kotimaassa</i>	11
<i>Kansainvälinen yhteistyö</i>	12
Talous	13
Säätiön toimintaan liittyviä julkaisuja	13

YLEISKATSAUS

Kertomusvuonna käynnistetyistä uusista tutkimuksista Tarja Kallion ja Helena Vorman projektit jatkatvat säätiön kokeellisten hoitotutkimusten perinnettä. Kallion tutkimus kuuluu kognitiivisen käyttäytymisterapian piiriin, ja Vorman vertailee kahta bentsodiatsepiinivieroitusohjelmaa. Liisa Ahteen työryhmä selvittää alkoholin juomisen säätelyn hermostollisia mekanismeja. Timo Kortteisen projekti elvyttää säätiön kehitysmaatutkimusten perinnettä. Alkoholipoliittisesti Malesia on kiinnostava kohdema, koska siellä on käynnissä hyvin erisuuntaisia muutoksia: länsimaisesti kulutukseen suuntautuneet kaupunkien uudet keskiryhmät vahvistuvat, mutta samalla voimistuvat myös alkoholikielteiset islamilaiset virtaukset. Kertomusvuoden aikana myönnettiin myös jatkorahoitus kahdelle jo käynnissä olleelle sopimusprojektille. Onni Niemelä jatkaa alkoholin suurkulutuksen proteiinimodifikaatioita koskevia tutkimuksiaan, ja Pia Jaatisen työryhmä tutkii alkoholin

lin ja vanhenemisen aiheuttamia muutoksia hermostossa ja verenkiertoelimistössä.

Kertomusvuoden aikana säätiön valtion-apu kulki Alkon kautta, mutta 1.5.1996 alkaen säätiö saa rahoituksensa pääosin suoraan valtion budjetista. Tämän vuoksi säätiön hallitus hyväksyi syksyllä 1995 uudet säännöt, joissa Alkon nimitysvaltaa siirretään muille elimille ja vahvistetaan säätiön ankkuroitumista tiedeyhteisöön. Uusien sääntöjen mukaan sosiaali- ja terveysministeriö valitsee hallituksen yhdeksästä jäsenestä kolme, opetusministeriö kolme, tieteellisten seurain valtuuskunta kaksi ja Alko-Yhtiöt yhden. Säätiö jatkaa toimintaansa hallinnollisesti riippumattomana elimenä, mutta se siirtyy Sosiaali- ja terveysalan tutkimus ja kehittämiskeskukseen (Stakes) yhteyteen. Tähän asti säätiö on saanut korvaukselta hallinnollisia palveluja ja huone-tilat Alkolta. Tarkoituksena on, että säätiö tulee saamaan samat palvelut myös Stakesilta.

HALLINTO

Säätiön hallituksen kokoonpano oli kertomusvuonna seuraava: sosiaali- ja terveysministeriön nimittämät jäsenet: dosentti *Raija Julkunen* ja professori *Olli Jänne*; opetusministeriön nimittämät jäsenet: professori *Klaus Helkama* ja dosentti *Kari Poikolainen*; Alkon hallin-

toneuvoston nimittämät jäsenet: johtaja *Antti Keränen*, dosentti *Kalervo Kiiänmaa*, professori *Kari Lagerspetz* ja eduskunnan puhemies *Riitta Uosukainen*. Hallituksen puheenjohtajana on ollut *Uosukainen* ja varapuheenjohtajana *Lagerspetz*.

Työvaliokuntaan ovat kuuluneet hallituksen jäsenet *Helkama*, *Jänne*, *Lagerspetz* ja *Poikolainen*. Puheenjohtajana on ollut *Lagerspetz*. Asiantuntijoina olivat dosentti *Salme Ahlström* ja dosentti *Kalervo Kiianmaa*. Rahavarainhoitajana toimi johtaja *Veikko Kasurinen* ja tutkimusjohtaja-sih-

teerinä *Klaus Mäkelä*. Tilintarkastajat olivat pääjohtaja *Tapio Leskinen* (varalla *KTM Yrjö Tuokko*) ja apulaisosastopäällikkö *Pekka Pitsinki* (varalla dosentti *Raimo Ikonen*).

Hallitus kokoontui kaksi kertaa ja työvaliokunta viisi kertaa.

TUTKIMUSTOIMINTA

Tutkimussopimukset ja yhteistyöhankkeet

Säätiön ohjelmaan sisältyvät tutkimukset ovat kehittyneet seuraavasti:

109 *International Youth Project (IYP)*. Projektin osallistuu 27 maata. Alkoholitutkimussäätiö ja Maailman terveysjärjestön Euroopan aluetoimisto ovat solmineet projektia koskevan sopimuksen. Projektin tavoitteena on valmiiden aineistojen varassa selvittää nuorten alkoholin käytön laajuutta ja luonnetta sekä erityisesti sen yhteiskunnallisia yhteyksiä erityyppisissä yhteiskunnissa. Mukana on sekä kehittyneiden teollisuusmaiden ja kehitysmaiden edustajia että eri maanosien ja kulttuurien edustajia. Projektin tulokset julkaistaan yhtenäisenä monografiana, joka ilmestyy vuonna 1996. Tutkimus on saatettu loppuun. Projektin koordinoija: *Salme Ahlström*, Alkoholipoliittinen tutkimuslaitos.

134 *Asunnottomien alkoholistien elämän määritykset ja sosiaalivaltiolliset palvelut*. Etnografiseen, pääasiassa osallistuvalla havainnoinnilla ja haastatteluilla kerät-

tyn aineistoon perustuva tutkimus tarkastelee Helsingin asunnottomien alkoholistien elämää. Kerättyihin aineistoihin perustuvan lisensiaattityön laajentaminen väitöskirjaksi on työn alla. Säätiön rahoittamilta osin projekti on saatettu päätökseen. Tutkija: *Jouni Kylmä*, Alkoholitutkimussäätiö.

136 *Alkoholin suurkulutuksen aiheuttamat proteiinimodifikaatiot*. Projektin tarkoituksena on selvittää alkoholin aineenvaihduksen aiheuttamaa proteiinien modifioitumista *in vivo* ja näiden reaktioiden merkitystä alkoholin aiheuttamien kudosaaurioiden patogeneesissä. Tavoitteena on myös kehittää tällaisiin sitoutumisreaktioihin perustuvia diagnostisia menetelmiä alkoholin suurkulutuksen toteamiseksi. Tähänastisessa työssä on osoitettu sekä asetaldehydistä että lipidi-peroksidaatiosta peräisin olevien aldehydiadduktien syntyvän alkoholin suurkuluttajilla sekä maksassa että punasoluproteiineissa. Adduktien muodostumista kudoksissa alkoholin suurkuluttajilla voidaan nähdä jo ennen valomikroskooppisesti havaittavia histologisia muutoksia. Adduktimuodostuksella on

ilmeisesti tärkeä osuus alkoholin aikaansaamien kudosaivurioiden primaarisena mekanismina, muun muassa maksan fibrogeesin käynnistymisessä. Äskettäisten tulosten perusteella alkoholi ja rauta ovat yhdessä erittäin toksinen kombinaatio, mihin liittyy hyvin runsas reaktiivisten aldehydien muodostuminen. Proteiinien modifioituminen elimistössä alkoholin suurkulutuksen seurauksena stimuloi immunologisia vasteita, joiden perusteella voidaan kehittää menetelmiä sitoutumisen mittaamiseen alkoholin suurkuluttajilla. Vuoden 1995 aikana projektista on pidetty kotimaassa seitsemän ja ulkomailla kahdeksan esitelmää. Tutkijat: *Onni Niemelä ja Seppo Parkkila*, Etelä-Pohjanmaan keskussairaala, Helsingin yliopiston kliinisen kemian laitos ja Oulun yliopiston anatomian laitos.

140 *Sosiaaliterapia ideologiana ja sosiaalisena käytäntönä.* A-klinikoilla tehtävää sosiaaliterapiaa tarkastellaan asiakkaan ja terapeutin välisenä keskusteluna. Terapiakeskusteluja analysoimalla halutaan selvittää millaisiin kielellisiin käytäntöihin työn ydinperiaatteet ja teoreettiset lähtökohdat johtavat. Tutkimuksen teoreettisena viitekehyksenä on retorinen sosiaalipsykologia ja diskurssianalyysi. Analyysi on kohdistunut alkoholi-ongelman ja hoidon konstruktioihin, jotka tehdään sosiaaliterapiaa kehystävien diskursiivisten asiantuntijakäytäntöjen sisällä ja konkreettisen vuorovaikutuksen tasolla. Kysymyksenä on erityisesti se, miten erilaisia konstruktioita terapiakeskusteluissa käytetään. Tutkimusaiheesta on valmisteilla väitöskirjan käsikirjoitus. Aiheesta on pidetty kertomusvuonna

yksi esitelmä ulkomailla. Tutkija: *Jaana Jaatinen*, Alkoholitutkimussäätiö.

143 *Juomatapatutkimus 1992.* Vuoden 1992 juomatapatutkimus on jatkoa Alkoholitutkimussäätiön juomatapatutkimusten sarjaan. Tutkimuksia on tehty kahdeksan vuoden välein alkaen vuodesta 1968. Juomatapatutkimuksessa haastateltiin lähes 4 000 iältään 15–69-vuotiasta suomalaista. Haastattelut tehtiin syyskuussa 1992. Viimeiset perusjulkaisut valmistuivat vuonna 1995. Vuonna 1996 ilmestyy vielä erityisraportteja ja kokoomajulkaisuja. Vastaava tutkija: *Jussi Simpura*, Alkoholipoliittinen tutkimuslaitos. Tutkimusryhmään kuuluvat *Raija Ahtola, Kari Haavisto, Maija Kaivonurmi, Heli Mustonen, Pirjo Paakkanen ja Eeva Liisa Tuovinen*, Alkoholipoliittinen tutkimuslaitos.

145 *Strukturoitua avokatkaisua koskeva hoitokokeilu.* Tutkimuksella selvitettiin voidaanko juomisen katkaisuhoidtoa tehostaa täydentämällä sitä mini-interventiolla. Koehenkilöinä toimi kahden helsinkiläisen A-klinikan 58 avokatkaisuasiantuntijaa. Heidät jaettiin umpimähkäisesti joko tavanomaista katkaisuhoidtoa saavaan vertailuryhmään tai koeryhmään, joka sai sen lisäksi kirjalliset ja suulliset ohjeet miten välttää liiallista juomista ja hoitaa juomisesta johtuneita terveysongelmia. Seuranta tehtiin kuukauden ja puolen vuoden kuluttua. Tutkimuksessa havaitut merkitsevät erot puolsivat uutta hoitomallia. Tutkimus valmistui vuoden 1995 aikana ja sen tulokset on raportoitu Alkoholipoliittisen tutkimuslaitoksen sarjassa. Tutkija: *Anja Koski-Jännes*, Helsingin yliopiston sosiaalipsykologian laitos.

146 *Alkoholijuomisen säätely.* Projektissa tutkitaan alkoholikäyttäytymisen neurokemiallista taustaa Alkon kehittämässä AA (Alko Alcohol) ja ANA (Alko Non Alcohol) rottakannoissa. Tutkimuksessa on selvitetty mikrodialyysitekniikan avulla hereillä olevilla vapaasti liikkuvilla rotilla alkoholin pääseminen aivoihin ajan funktiona erityisesti pienien intraperitoneaalisten ja intragastristen alkoholiannoksien sekä vapaaehtoisen alkoholijuomisen jälkeen. Rottakantojen välillä ei esiinny johdonmukaisia eroja alkoholin distribuutiossa aivoihin. Yksi tärkeä tekijä alkoholijuomisen säätelyssä voi olla dopamiinin vapautuminen aivojen mesolimbisessä alueessa. Mikrodialyysillä selvitettiin, että sellaisten AA- ja ANA-rottien, jotka eivät koskaan olleet saaneet alkoholia, välillä ei ollut eroa dopamiinivapautumisessa nucleus accumbensissa akuutin etanolipistoksen jälkeen. Kun tutkittiin toistuvan alkoholi-altistuksen vaikutusta rottakantojen dopamiinitasoon kävi ilmi että rotilla, jotka olivat vapaaehtoisesti juoneet alkoholin altistuksen aikana, oli alhaisempi dopamiinitaso akuutin etanolipistoksen jälkeen kuin rotilla, joille oli pakotettu alkoholia altistamisvaiheessa. Tämän jälkeen tutkittiin itse juodun alkoholin vaikutus dopamiinin vapautumiseen AA-rottissa. Materiaalin analysointi on käynnissä. Aiheesta on kertomusvuonna pidetty yksi esitelmä kotimaassa ja yksi ulkomailta. Tutkija: *Maria Nurmi*, Helsingin yliopiston eläintieteen laitos.

148 *Baltica: tutkimus sosiaalisista ongelmista Itämeren ympäryksissä.* Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten eräiden

sosiaalisten ongelmien, kuten päihdeongelmien, rikollisuuden ja työttömyyden esiintyminen on vaihdellut Itämeren ympäryksissä vuoden 1985 jälkeen. Samalla tutkitaan, miten ongelmia koskevat käsitykset muuttuvat yhteiskunnallisten olojen vaihdellessa. Osaprojekti lehdistön tavasta käsitellä sosiaalisia ongelmia on saatu päätökseen. Muut kolme osaprojektia – väestökysely, ongelmatilastot ja vaikuttajamielipiteiden kartoitus – ovat analyysivaiheessa ja tähtäävät julkaisuihin vuosina 1996 ja 1997. Koordinaattori: *Jussi Simpura*, Alkoholipoliittinen tutkimuslaitos.

149 *Alkoholi ja vanheneminen.* Projektin tavoitteena on selvittää pitkäaikaisen alkoholialtistuksen ja vanhenemisen vuorovaikutuksia erityisesti hermostossa ja verenkiertoelimestössä. Tähänastisissa tutkimuksissa on kvantifioitu alkoholialtistuksen ja ikääntymisen aiheuttamia morfologisia ja histokemiallisia muutoksia Wistar- ja AA- kantojen urosrotilla. Kertomusvuoden aikana saatiin ensimmäiset kudosnäytteet koeasetelmasta, jossa sekä AA- että ANA-kannan uros- ja naaraseläimet nauttivat alkoholia kahden vuoden ajan ainoana nesteenä. Tässä koeasetelmassa selvitettiin sukupuolen, alkoholi/asetaldehydimetabolian ja muiden geneettisten tekijöiden vaikutuksia alkoholivaurioalttiuteen. Tulokset osoittavat muun muassa ANA-naarasrottien pikkuaivojen vaurioituvan selvemmin elinikäisen alkoholialtistuksen seurauksena kuin saman kannan urosrottien tai kummankaan sukupuolen AA-rottien pikkuaivot. Lisäksi on tutkittu mahdollisuuksia alkoholin aiheuttamien hermos-

tovaurioiden rajoittamiseen farmakologisilla interventioilla. On muun muassa osoitettu uuden alfa-2-agonistin, dexmedetomidiniin lievittävän rotan vieroituseireita ja suojaavan sympaattisia neuroneita alkoholi-altistuksen aiheuttamalta degeneraatiolta. Projektin tuloksista pidettiin kertomusvuonna viisi esitelmää kotimaassa ja yksi ulkomailla. Tutkijat: *Pia Jaatinen, Päivi Riihioja, Jyrki Rintala* ja *Antti Hervonen*, Tampereen yliopisto.

150 *Alkoholivalistuksen käyttö ja vastaanotto.* Tutkimuksessa tarkastellaan alkoholivalistuksen vastaanottoa ja käyttöä yhdistäen joukkoviestintätekstien empiirisen vastaanottotutkimuksen ja toimijakeskeisen tiedonhankintatutkimuksen näkökulmat. Tarkastelun kohteena ovat muun muassa yleisön alkoholitiedot, yleisön kiinnostus alkoholitiedon eri alueita ja erilaisia alkoholitietomateriaaleja kohtaan, päihdevalistusvideoihin kohdistetut odotukset sekä videoiden arvioinnin keskeiset ulottuvuudet. Kertomusvuonna pidettiin tutkimusaiheesta kaksi esitelmää kotimaassa ja yksi ulkomailla sekä viimeisteltiin julkaisukuntoon kaksi englanninkielistä artikkelia. Projekti on saatettu loppuun. Tutkija: *Marjatta Montonen*, Alkoholitutkimussäätiö.

151 *Lääkärin ja potilaan välinen vuorovaikutus perusterveydenhuollossa erityisesti alkoholinkäytön ja kontrollin kannalta.* Tutkimuksessa tarkastellaan lääkärin ja potilaan välistä vuorovaikutusta etnometodologisen keskusteluanalyysin keinoin. Tutkimus erittelee potilaan alkoholin käyttöä koskevien teemojen esiin ottamista ja käsittelyä lääkärin vastaanottoti-

lanteen aikana sekä vastaanottotilanteen yleistä rakentumista. Tutkimusaineiston muodostaa noin 250 videoitua vastaanottotilannetta 14 lääkärin vastaanotolta. Parhailaan hankkeesta on artikkeleita julkaisuvaiheessa ja uusia analyysejä työstetään artikkeleiksi. Tutkimushankkeesta on pidetty kahdeksan esitelmää kotimaassa ja kahdeksan esitelmää ulkomailla. Tutkijat: *Anssi Peräkylä*, Tampereen yliopiston sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos, *Marja-Leena Sorjonen*, Alkoholitutkimussäätiö, *Markku Haakana*, Helsingin yliopiston suomen kielen laitos, *Soile Piippo*, Helsingin yliopiston suomen kielen laitos, *Liisa Raevaara*, Suomen Akatemia ja Helsingin yliopiston suomen kielen laitos, *Johanna Ruusu-vuori*, Tampereen yliopiston sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos, *Timo Vottonen*, Tampereen yliopiston sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos ja *Tuukka Tammi*, Tampereen yliopiston sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos.

153 *Alkoholipolitiikka joukkotiedotuksessa ja vastaanotossa.* Tutkimuksen tavoitteena on tunnistaa ja jäsentää alkoholipoliittisia puhetapoja modernin yhteiskunnan murrosvaiheessa vastaanottotutkimuksen menetelmin. Aineisto koostuu alkoholiongelmia ja huumeekysymystä käsittelevien pääkirjoitusten ja yhden WHO:n Euroopan alkoholitoimintaohjelmaa käsittelevän artikkelin vastaanotosta poliittikkojen, toimittajien ja ammattiyhdistysaktivistien keskuudessa. Tutkimuksessa analysoidaan mitä tulkintakehyksiä ja puhetapoja paikallistason avainhenkilöt uusintavat reseptiossaan. Vastaanottotutkimuksen asetelmalla jäsennetään

millaisia puhuja-asemia (kansalainen, vallankäyttäjät, välittäjä) vastaanotossa konstruoituu ja miten nämä puhuja-asetmat kytkeytyvät vastaanottajien yhteiskunnalliseen ja sosiaaliseen asemaan. Kertomusvuoden aikana tutkimusaineistoa muokattiin ja analysoitiin ja siitä työstettiin artikkeleita. Aiheesta on pidetty kertomusvuonna yksi esitelmä kotimaassa ja kaksi esitelmää ulkomailla. Tutkija: *Jukka Törrönen*, Alkoholitutkimussäätiö.

154 *Sosiaalisten ongelmien kaksi kuvaa – tilasto ja kansalaismielipide sosiaalisia ongelmia koskevana käsittämistapoina.* Tutkimus sosiaalisia ongelmia koskevien kansalaiskäsitysten ja tilastokuvan välisestä suhteesta on osa Alkoholitutkimussäätiön ohjelmaan kuuluvaa Baltica-projektia, jossa tutkitaan sosiaalisten ongelmien esiintymistä ja havaitsemista Suomessa ja Itämeren ympäryksissä. Kansalaismielipidettä selvitetään väestölle tehdyn kyselyn avulla. Aineiston alustava analyysi aloitettiin vuonna 1995 ja se jatkuu edelleen. Tutkimuksessa etsitään siis erilaisia ongelmien käsittämistä ja ajattelutapoja. Kansalaismielipidettä kartoittavan aineiston lisäksi hahmotellaan virallisten tilastojen sosiaalisista ongelmista välittämää kuvaa. Erityisesti huomiota kiinnitetään siihen, miten sosiaaliset ongelmat ja käsitykset niistä muuttuvat yhteiskunnallisten olojen muuttuessa. Aiheesta on pidetty kertomusvuoden aikana yksi esitelmä kotimaassa ja kaksi esitelmää ulkomailla. Tutkija: *Saija Järvinen*, Alkoholitutkimussäätiö.

155 *Alkoholistien hoidon tehostaminen opi-aatinsalpaajalla ja serotoniinin takaisinoton estäjällä.* Kysessä on satunnaistettu prospektiivinen kaksoissokeaa kliininen lääkehoitotutkimus, jossa 2 x 2 faktoriaalisella mallilla tutkitaan kahteen eri keskushermoston välittäjäainejärjestelmään vaikuttavan lääkkeen tehoa alkoholismien hoidon tukena. Tutkimuslääkkeinä käytetään fluoksetiinia ja naltreksonia ja näiden lumetta. Potilaat osallistuvat Järvenpään sosiaalisairaalassa strukturoituun kognitiiviseen hoito-ohjelmaan. Tutkimukseen otetaan 108 alkoholiriippuvuuden diagnostiset kriteerit täyttävää potilasta. Hoidon seuranta-aika on 12 kuukautta, jonka kuluessa tutkitaan hoidon vaikutusta potilaiden alkoholin käyttöön. Tutkimus keskeytyi ja se on tarkoitus alkaa vuonna 1996. Tutkija: *Pekka Heinälä*, Järvenpään sosiaalisairaala.

156 *Päihdepalveluiden määrän ja rakenteiden vaihtelu kunnissa.* Tutkimuksessa tarkastellaan päihdehuollon hoitopalveluiden määriä ja niiden rakenteistumista erityyppisiksi palvelukokonaisuuksiksi muutamalla tutkimuspaikkakunnalla. Paikkakunniksi valitaan määrällisesti ja laadullisesti erityyppisiin palvelurakenteisiin päätyneitä kuntia. Tutkimuksessa selvitetään argumentaatioprosessia, joilla kunnat perustelevat nykyistä palvelupolitiikkaansa. Samoin kuvataan työntekijöiden ja asiakkaiden näkökulmasta sitä prosessia, jossa politiikka- ja strategiasoilla muotoutunut palveluiden tarjonta toteutuu käytännön toiminnoiksi. Tutkija: *Jukka Heinonen*, A-klinikkasäätiö.

157 *Alkoholi, tarkkaavaisuus ja akuutit haitat aivojen tapahtumasidonnaisten jännitevasteiden valossa.* Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää suhteellisten pienten alkoholiannosten akuuttia vaikutusta tarkkaavaisuuteen ja aivojen toimintaan. Tätä tutkitaan mittaamalla terveillä koehenkilöillä aivojen tapahtumasidonnaisia jännitevasteita ja suoriutumista erilaisissa tehtävissä. Lisäksi tutkitaan miten krooninen alkoholinkäyttö vaikuttaa aivojen funktionaaliseen toimintaan. Akuutin alkoholin havaittiin heikentävän erityisesti suhteellisten pienten tarkkailemattomien ärsyke muutoksien synnyttämää poikkeavuusnegatiivisuusvastetta, ja varsinkin suhteellisen pienillä annoksilla sen temporaalinen osakomponentti näyttäisi olevan vähemmän herkkä alkoholille kuin frontaalinen osakomponentti. Lisäksi reaktioaikatutkimuksessa saatiin selville, että ärsykepoikkeamien aiheuttamat häirintävaikutukset pienentyivät etanolin nauttimisen jälkeen. Kun etanolia ja naltreksonia annettiin yhdessä ja erikseen koehenkilöille, havaittiin lisäksi, että alkoholin vaikutus P1 ja prosessointinegatiivisuus -vasteisiin on mitä luultavimmin opioidijärjestelmän välittämä. Sen sijaan naltreksoni näyttäisi voimistavan ärsykepoikkeaman havainnointia heikentäviä alkoholivaikutuksia, ja näin ollen naltreksoni-etanoli interaktiolla näyttää olevan haitallinen akuutti vaikutus tarkkaavaisuuteen. Alkoholi-riippuvuuden diagnostiset kriteerit täyttäviä potilaita mitattiin myös syksyllä 1995, ja aineiston analysointityö on parhaillaan meneillään. Tutkija: *Iiro Jääskeläinen*, Helsingin yliopiston psykologian laitos, kognitiivisen aivotutkimuksen yksikkö.

158 *Alkoholinkulutukseen liittyvä kuolleisuus ja sen väestöryhmittäiset erot Suomessa 1987–1993.* Tutkimuksessa kartoitetaan alkoholiin liittyvää kuolleisuutta ja sen väestöryhmittäisiä eroja Suomessa sekä selvitetään, mikä on alkoholinkulutuksen osuus sosioekonomisten kuolleisuuserojen selittäjänä. Myös alkoholinkulutuksen mahdollisesti ehkäisemien kuolemien määrää pyritään arvioimaan. Tutkimuksessa käytetään pääasiassa suurta, Tilastokeskuksessa muodostettua aineistoa, jossa väestölaskentatietoihin on yhdistetty kuolemansytilaston tiedot kuolemanajasta sekä perus- ja myötävaikeuttavista kuolemansyistä. Kertomusvuoden aikana aiheesta pidettiin yksi esitelmä ulkomailla. Tutkijat: *Pia Mäkelä* ja *Tapani Valkonen*, Helsingin yliopisto.

159 *Geneettisesti alkoholipreferenssin suhteen poikkeavien AA- ja ANA- rottakantojen aivojen dopaminergiset mekanismit: alkoholin, kokaiinin ja morfiinin vaikutus.* Tutkimuksen tavoitteena on selvittää alkoholin juomisen säätelyn hermostollisia mekanismeja. Työssä tutkitaan eri mekanismeilla dopaminergisia hermosoluja aktivoivien ja ihmisten huumeina käyttämien yhdisteiden vaikutuksia dopamiinin vapautumiseen AA- (Alko Alcohol), ANA- (Alko Non Alcohol) ja Wistar-rottien accumbens-tumakkeessa ja striatumissa. Työ tehdään mikrodialyysitekniikalla hereillä olevilla vapaasti liikkuvilla rotilla. Työn tarkoituksena on selvittää ovatko AA-rottien accumbens-tumakkeen ja striatumin dopamiinimekanismit herkempiä akuutin ja toistetun alkoholi-, morfiini- ja kokaiinikäsittelyn vaikutuksille kuin ANA- ja Wistar-rottien dopami-

miinimekanismit. Lisäksi tullaan selvittämään herkistääkö edeltävä alkoholin juominen ja alkoholipreferenssin kehittyminen dopamiinineuroneita muiden huumeiden vaikutuksille ja alkoholin itsensä vaikutuksille. Tutkijat: *Liisa Ahtee, Aapo Honkanen, Janne Mikkola ja Petteri Piepponen*, Helsingin yliopiston farmasian laitos.

160 *Potilaiden alkoholin käytön hallinnan pystyvyysodotusten yhteys sairaalahoitojakson jälkeiseen selviytymiseen.* Tutkimuksen yleisenä tavoitteena on lisätä tietoa päihdeongelmaisten hoidosta. Yksityiskohdaisina tavoitteina on 1) tutkia kognitiivisessa hoidossa olevien alkoholin käytön hallinnan pystyvyysodotusten yhteyttä hoidon jälkeiseen päihdeiden käyttöön, 2) tutkia sairaalahoitojakson aikaisen alkoholin käytön hallinnan pystyvyysodotusten muutosten yhteyttä hoitojakson jälkeiseen päihdeiden käyttöön ja 3) tarkastella suomalaisten päihdeongelmaisten juomisriskitilanteita. Tutkija: *Tarja Kallio*, A-klinikkasäätiö.

161 *Alkoholi Malesiassa (Alcohol in the modernizing Islamic Malaysia).* Tutkimuksen tarkoituksena on analysoida alkoholin kulutuksen yhteiskunnallista kokonaisu-dynamiikkaa Malesiassa. Keskeisenä tut-

kimusta jäsentävänä ulottuvuutena on jännite toisaalta nopeasti modernisoituvan malesialaisen yhteiskunnan mukanaan tuomien entistä länsimaisempien kulutustottumusten ja samaan aikaan taapahtuvan islamilaisen uskonnon kasvavan kannatuksen välillä. Tutkimus on tarkoitettu osaksi Maailman Terveysjärjestön käynnistysvaiheessa olevaa Alcohol Policy in Developing Societies -projektia. Tutkija: *Timo Kortteinen*, Helsingin yliopiston sosiologian laitos.

162 *Bentsodiatsepiinivieroitustutkimus.* Tutkimuksen tarkoituksena on arvioida alkoholi- ja bentsodiatsepiiniriippuvaisille tai pelkästään bentsodiatsepiineista riippuvaisille potilaille tarkoitettua vieroitushoito-ohjelman tehoa. Tutkimus toteutetaan satunnaistettuna ja kontrolloituna hoitokokeena neljällä helsinkiläisellä A-klinikalla. Koeryhmään satunnaistetut potilaat saavat strukturoidun hoito-ohjelman mukaista hoitoa Kettutien A-poliklinikalla, vertailuryhmän hoitona on A-klinikoiden vakiintunut hoitokäytäntö. Tutkimukseen otetaan 80 potilasta vuosien 1995 ja 1996 aikana. Hoidon seuranta-aika on 12 kuukautta. Tutkija: *Helena Vormo*, A-klinikkasäätiö, Kettutien A-poliklinikka.

APURAHAT

Vuoden aikana maksettiin apurahoja seuraavasti: aikaisempiin päätöksiin perustuvat tutkimussopimusapurahat 854.964 markkaa, vuoden aikana myönnettyt ja maksetut tutkimussopimusapurahat 580.262 markkaa sekä vuoden aikana myönnettyt ja maksetut varsinaiset apurahat ja opinnäytetöistä annetut kannustuspalkinnot 1.102.870 markkaa. Valtaosa apurahoista myönnettiin syksyllä tapahtuneen haun perusteella. Tällöin käsiteltiin 64 apurahahakemusta, ja apuraha myönnettiin 24 hakijalle. Hakemusten yhteissumma oli 4.886.708 markkaa.

Viides Kettil Bruun -palkinto myönnettiin *Heikki Hiilamolle*. Palkintosumma oli 18.000 markkaa. Palkinnon perusteena oli Heikki Hiilamon toiminta tutkivana journalistina.

Varsinaiset apurahat

Psyk. maist. *Nina Forsten-Lindman* 37.476 mk:

Alkoholbruk, aggressivitet och självkänsla hos utländska ungdomar

Proviisori *Aapo Honkanen* 13.500 mk:
Selektiivisten opioidireseptoriagonistien psykomotoriset vaikutukset alkoholinkulutukseltaan eroavissa rottakannoissa

Lääket. kand. *Heidi Jänkälä* ja lääket. ja kir. toht. *Tiina Mäki* 40.000 mk:
Alkoholisydänvaurion mekanismit,

etanolin ja asetaldehydinin vaikutukset sydänlihaksen geeniekspressioon

Prof. *Pekka J. Karhunen*, lääket. lis. *Vesa Savolainen* ja lääket. kand. *Jarkko Pajari-*
nen 75.000 mk:

Alkoholisairauksien kytkeytymiseen vaikuttavat geneettiset ja yksilökohtaiset tekijät

Liikuntat. lis. *Kaili Kepler* 30.000 mk:
Terveysten tunne ja terveyskäyttäytymisen kulttuurien välisen tutkimuksen kohteena

Vincent Kronenberger 60.000 mk:
Alkoholimonopoli Suomessa ja muissa Pohjoismaissa: oikeustieteellinen vertaileva tutkimus EU-oikeuden näkökulmasta

Fil. maist. *Riikka Mäkelä* 30.000 mk:
Pikkuaivojen GABA-A-reseptori: alayksikkörakenteen vaikutus lääkeaineherkkyyteen

Psyk. lis. *Kirsti Määttänen-Kyntäjä* 53.052 mk:
Humala ja havaintotapojen sukupuolittainen erilaistuminen

Fil. kand. *Teija Oinonen* 75.580 mk:
A-vitamiini ja alkoholimaksavaurio

Prof. *Pertti Panula*, fil. yo *Minnamaija Lintunen*, fil. kand. *Kaj Karlstedt*, fil. kand. *Tina Sallmén* ja fil. toht. *Krister Eriksson* 112.000 mk:

Aivojen histamiinin osuus alkoholikäyt-
täytymisessä

Valtiot. kand. *Tuuli Pitkänen* 47.262 mk:
Nuorten aikuisten alkoholinkäyttö ja
sen yhteydet urakehitykseen sekä
mielenterveyden vaaratekijöihin
(seurantatutkimus)

Valtiot. maist. *Seppo Roponen* ja prof.
Lea Pulkkinen 80.000 mk:
Alkoholinkäyttöön liittyvät kehityksel-
liset prosessit; Jyväskylän pitkittäistut-
kimus

Prof. *Mikko Salaspuro* 300.000 mk:
Suolistobakteerit ja alkoholi

Valtiot. maist. *Tapani Sarvanti* 48.000 mk:
Huumausainepolitiikka ja oikeudenmu-
kaisuus

Yhteiskuntat. maist. *Antti Schönberg*
24.000 mk:
Lääkeriippuvuus yhteiskunnallisena
kysymyksenä Suomessa ja Ruotsissa

Yhteiskuntat. maist. *Seppo Soine* 60.000
mk (Heikki Wariksen apuraha):
Nuorten päihteiden käyttö julkisilla
paikoilla ja julkisuudessa – epäviralliset
ja viralliset ennaltaehkäisevät toimijat
sekä median rooli tarkastelussa

Valtiot. lis. *Erkki Tuomioja* 12.000 mk:
Pekka Kuusi – alkoholipoliitikko,
sosiaalipoliitikko, ihmiskuntapoliitikko

Opinnäytetöistä annetut kannustus- palkinnot

Tekn. yo *Jaana Pykäläinen* 5.000 mk:
Huumaavien aineiden kaasukromato-
grafi-massaspektrometrinen määrittäminen
hiuksista

Tutkimussopimusapurahat

Uusia tutkimussopimusapurahoja ja
vanhojen sopimusprojektien jatkorahoit-
usta vuodeksi 1996 myönnettiin
seuraavasti:

Prof. *Liisa Ahtee*, proviisori *Aapo Honkanen*,
opiskelija *Janne Mikkola* ja proviisori
Petteri Piepponen 124.524 mk:

Geneettisesti alkoholipreferenssin
suhteen poikkeavien AA- ja ANA-
rottakantojen aivojen dopamiergiset
mekanismit: alkoholin, kokaiinin ja
morfiinin vaikutus

Valtiot. kand. *Ilkka Arminen* 23.631 mk:
AA-stoorit ja AA-liike

Yhteiskuntat. kand. *Jukka Heinonen*
121.012 mk:
Päihdepalveluiden määrän ja rakentei-
den vaihtelut kunnissa

Valtiot. lis. *Jaana Jaatinen* 48.210 mk:
Diskurssianalyttinen tutkimus alkoho-
liongelmiin sosiaaliterapeuttisesta
hoidosta

Valtiot. lis. *Saija Järvinen* 106.104 mk:
Sosiaalisten ongelmien kaksi kuvaa

Psykol. lis. *Iiro Jääskeläinen* 128.928 mk:

Alkoholi, tarkkaavaisuus ja akuutit haitat aivojen tapahtumasidonnaisten jännitevasteiden valossa

Terveydenhuollon kand. *Tarja Kallio* 28.631 mk:

Potilaiden alkoholin käytön pystyvyysodotusten yhteys sairaalahoitojakson jälkeiseen selviytymiseen

Dosentti *Timo Kortteinen* 54.200 mk:
Alcohol in the modernizing Islamic Malaysia

Valtiot. maist. *Pia Mäkelä* 99.524 mk:
Alkoholinkulutukseen liittyvä kuolleisuus ja sen väestöryhmittäiset erot Suomessa 1987–1993

Ph.D. *Anssi Peräkylä* ja fil.kand. *Marja-Leena Sorjonen* 56.032 mk:

Lääkärin ja potilaan välinen vuorovaikutus perusterveydenhuollossa

Dosentti *Onni Niemelä* 185.000 mk:
Alkoholin suurkulutuksen aiheuttamat proteiinimodifikaatiot

Lääket. lis. *Päivi Riihioja*, lääket. kand. *Jarno Riikonen*, lääket. lis. *Jyrki Rintala*, lääket. toht. *Pia Jaatinen* ja prof. *Antti Hervonen* 190.524 mk:

Alkoholin ja vanhenemisen aiheuttamat muutokset hermostossa ja verenkiertoelimestössä – lääkehoidon mahdollisuudet?

Valtiot. kand. *Jukka Törrönen* 15.754 mk:
Alkoholipolitiikka joukkotiedotuksessa ja vastaanotossa

Lääket. lis. *Helena Vormo* 136.268 mk:
Bentsodiatsepiinivieroitustutkimus

MUU TOIMINTA

Muu toiminta kotimaassa

Salme Ahlström oli kertomusvuonna Raittiuden ystävät ry:n kirjastotoimikunnassa Alkoholitutkimussäätiön nimeämänä jäsenenä sekä Alkoholipolitiikka-lehden toimitusneuvoston jäsen ja A-klinikkasäätiön hallituksen jäsen.

Kalervo Kiianmaa oli Alkoholipolitiikka-lehden toimitusneuvoston jäsen.

Klaus Mäkelä oli A-klinikkasäätiön valtuuskunnan jäsen, Alkoholipolitiikka-lehden toimitusneuvoston jäsen, kult-

tuurin ja yhteiskunnan tutkimuksen toimikunnan asiantuntijapoolin jäsen, sosi- aali- ja terveystieteiden ministeriön asettaman alkoholitutkimustyöryhmän jäsen, Suomen Akatemian psykoterapiaprojektin tieteellisen neuvottelukunnan jäsen ja tieteellisen kirjallisuuden käänköslautakunnan jäsen.

Kertomusvuoden aikana säätiön sopimustutkijat esittelivät tuloksiaan lukuisissa esitelmissä kotimaassa.

Kansainvälinen yhteistyö

WHO:n kanssa yhteistyö on jatkunut monella tasolla, ja Euroopan aluetoimiston kanssa on käynnissä useita yhteisprojekteja. *Salme Ahlström*, *Klaus Mäkelä* ja *Kari Poikolainen* kuuluvat jäseninä WHO:n asiantuntijaelimeen Expert Advisory Panel on Drug Dependence and Alcohol Problems.

Pohjoismaisen päihdetutkimuslautakunnan (NAD) suomalaiset jäsenet kaudella 1994–1996 ovat *Salme Ahlström*, *Elianne Riska* ja *Tapani Sarvanti*; varamiehet ovat *Kari Poikolainen*, *Pekka Heinälä* ja *Jukka Mäki*. Lautakunnan puheenjohtajana toimii *Salme Ahlström*. *Maaria Lindblad*, *Pia Rosenqvist* ja *Christoffer Tigerstedt* toimivat Helsingissä sijaitsevan sihteeristön tehtävissä.

Salme Ahlström toimi ICAA:n johtokunnan varapuheenjohtajana.

Kalervo Kiiänmaa toimi ISBRA:n (International Society for Biomedical Research on Alcoholism) hallituksen jäsenenä ja Alcohol-lehden toimituskunnan jäsenenä.

Klaus Mäkelä kuului seuraavien julkaisusarjojen toimituskuntaan: *Addiction*, *Addiction Research*, *Drug and Alcohol Research* ja *Cambridge International Research Monographs in the Addictions*.

Esa Österberg toimi Kettil Bruun Society for Social and Epidemiological Research on Alcohol -järjestön sihteeri-rahastonhoitajana.

Säätiön toimintaan liittyvistä kansainvälisistä kokouksista ja suomalaisista esitelmän pitäjistä mainittakoon:

Research Seminar of the Department of Primary Care, University of Liverpool, Englanti, 17.5.1995. *Anssi Peräkylä* piti esitelmän.

Rudolph Buchlein Conference: Focus on Neuropharmacology, Tartu, Viro, 21.–23.5.1995. *Kalervo Kiiänmaa* piti esitelmän.

7th International Conference on Treatment of Addictive Behaviors, Leeuwenhorst, Alankomaat, 28.5.–1.6.1995. *Klaus Mäkelä* piti kaksi esitelmää.

21st Annual Alcohol Epidemiology Symposium of the Kettil Bruun Society for Social and Epidemiological Research on Alcohol, Porto, Portugali, 5.–9.6.1995. *Salme Ahlström*, *Marja Holmila*, *Klaus Mäkelä*, *Pia Mäkelä*, *Juha Partanen*, *Jussi Simpura*, *Jukka Törrönen* ja *Esa Österberg* pitivät esitelmän.

Nordiska Sociologkongressen, Helsinki, 9.–11.6.1995. *Anssi Peräkylä* piti esitelmän.

39th International Institute on the Prevention and Treatment of Alcoholism, Trieste, Italia, 11.–16.6.1996. *Salme Ahlström*, *Jaana Jaatinen* ja *Esa Österberg* pitivät esitelmän.

Laboratory Medicine 95: 11th IFCC European Congress of Clinical Chemistry, Tampere, 2.–7.7.1995. *Onni Niemelä* piti kaksi esitelmää.

4th International Brain Research Organization, World Congress of Neuroscience, Kyoto, Japani, 9.–14.7.1995. *Antti Hervonen, Pia Jaatinen, Kalervo Kiiänmaa ja Maija Sarviharju* esittivät posterin.

37th International Congress on Alcohol and Drug Dependence, San Diego, Kalifornia, Yhdysvallat, 20.–25.8.1995. *Salme Ahlström, Klaus Mäkelä ja Jussi Simpura* pitivät esitelmän.

5th Congress of the European Society for Biomedical Research on Alcoholism, Stuttgart, Saksa, 6.–9.9.1995. *Onni Niemelä* piti kolme esitelmää ja *Maria Nurmi* yhden esitelmän.

Kettil Bruun Society Thematic Meeting: Third Symposium on Community Action Research, Greve in Chianti, Italia,

24.–29.9.1995. *Marjatta Montonen* piti esitelmän.

Baltica-projektin työkokous, Rostock, Saksa, 5.–7.10.1995. *Saija Järvinen ja Jukka Törrönen* pitivät esitelmän.

The American Association for the Study of Liver Diseases, Chicago, Yhdysvallat, 3.–7.11.1995. *Onni Niemelä* piti kolme esitelmää.

Society for Neuroscience Annual Meeting, San Diego, Kalifornia, Yhdysvallat, 11.–16.11.1995. *Kalervo Kiiänmaa* esitti kokouksessa kaksi posteria.

The International Conference on Social and Health Effects of Different Drinking Patterns, Toronto, Kanada, 13.–17.11.1995. *Klaus Mäkelä* piti esitelmän.

TALOUS

Säätiön menot nousivat 3.289.220 markkaan vuonna 1995. Valtaosa, 2.733.503 markkaa, käytettiin tutkimustoimintaan. Kirjojen myynnistä kertyi tuloja 2.350 markkaa. Alkoholitutkimussäätiön kanssa tekemänsä sopimuk-

sen mukaan Alko suorittaa valtaosan säätiön hallintoon liittyvistä kuluista. Säätiön yliopistoille sijoitettujen projektien laitoskustannukset taas katetaan suurelta osin yliopistojen varoilla.

SÄÄTIÖN TOIMINTAAN LIITTYVIÄ JULKAISUJA

Apo, Satu: Viina, valta ja agraarinen perhe. *Alkoholipolitiikka* 60(6): 393–402, 1995.

Grönroos, Juha M. & Jari J. Forsström & Kerttu Irjala & Timo J. Nevalainen: Phospholipase A2, C-reactive protein, and white

- blood cell count in the diagnosis of acute appendicitis. *Clinical Chemistry* 40(9): 1757–1760, 1994.
- Grönroos, Juha M. & Timo Kaila & Antti J. Hietaranta*: Alcohol, pancreatic muscarinic receptors and acute pancreatitis. *Experimental and Toxicologic Pathology* 45: 503–505, 1993/94.
- Grönroos, Juha M. & Kari Kuttila & Timo J. Nevalainen*: Group II phospholipase A2 in serum in critically ill surgical patients. *Critical Care Medicine* 22(6): 956–959, 1994.
- Grönroos, Juha M. & Kari Kuttila & Juha Perttilä & Timo J. Nevalainen*: Serum phospholipases A2 after aortobifemoral reconstruction. *European Journal of Clinical Chemistry and Clinical Biochemistry* 33: 271–274, 1995.
- Grönroos, Juha M. & Jukka Laine & Timo Kaila & Timo J. Nevalainen*: Chronic alcohol intake and carbachol-induced acute pancreatitis in the rat. *Experimental and Toxicologic Pathology* 46: 163–167, 1994.
- Heinälä, Pekka*: Alkoholismin neurofysiologinen tausta. Teoksessa M. Heikkinen & V. Avento (toim.): *Psykiatrician asemasta, tutkimuksesta ja käytännöstä*, s. 84–86. *Psykiatrician tutkimussäätiön julkaisusarja REP 108*: Helsinki 1995.
- Heinälä, Pekka*: Huumeieroitus. *Duodecim* 111: 1113–1116, 1995.
- Heinälä, Pekka*: Miksi huumeita käytetään: huumeiden vaikutus aivotoimintaan. Teoksessa S. Anttila ym. (toim.): *Luennot XVI, 16*. Tampereen lääkäripäivät –95: Vammala 1995.
- Heinälä, Pekka*: Riippuvuusikäytymisen neurofysiologinen tausta. *Luentoyhennelmät, Lääketiede 95 -päivät*: Helsinki 1995.
- Heinälä, P. & J. D. Sinclair & K. Kiiänmaa & P. Sillanaukee*: Mikä lääkkeeksi juomiskiarteeseen? *Duodecim* 111: 761–768, 1995.
- Heiskanen, Markku*: Organisaatioefekti surveyssä. Kahden haastatteluorganisaation alkoholin kulutustutkimuksen tulosten vertailua. Helsingin yliopisto, sosiologian laitos: Helsinki 1994. Lisensiaattityö.
- Hilakivi, I. & T. Taira*: Strain difference in early postnatal sleep-wake behaviour between Alko Alcohol and Wistar rats. *Acta Physiologica Scandinavica* 154: 75–80, 1995.
- Holmberg, Nils*: Identifikationsprocesser och behandling av alkoholproblem. Helsingin yliopiston sosiaalipsykologian laitoksen tutkimuksia 1: Helsinki 1995. Väitöskirja.
- Holmila, Marja*: Community action on alcohol. Experiences of the Lahti project in Finland. *Health Promotion International* 10 (4), 1995.
- Holmila, Marja*: Intoxication and hazardous use of alcohol: results from the 1992 Finnish Drinking Habits Study. *Addiction* 90(6): 785–792, 1995.
- Honkanen, A. & T. Ovaska & E. R. Korpi*: Defective habituation to nociceptive stimulation in alcohol-avoiding ANA rats. *Psychopharmacology* 120: 21–27, 1995.
- Jaatinen, Pia & Päivi Riihioja & Antti Haapalinna & Esa Heinonen & Kalervo Kiiänmaa & Antti Hervonen*: Prevention of ethanol-induced sympathetic overactivity and degeneration by dexmedetomidine. *Alcohol* 12(5): 439–446, 1995.
- Jalovaara, Anne-Maria*: »Olen Nainen ja alkoholisti». Aa-laisen naisen kokemuksia AA:sta. Jyväskylän yliopisto, yhteiskuntatieteellinen tiedekunta: Jyväskylä

1995. Pro gradu -tutkielma.

Jokelainen, K. & R. P. Roine & H. Väänänen & M. Färkkilä & M. Salaspuro: In vitro acetaldehyde formation by human colonic bacteria. *Gut* 35: 1271–1274, 1994.

Jokelainen, Kalle & Mikko Salaspuro: Viina saa bakteerit tuottamaan turmiota. *Yliopisto n:o 4*: 18–20, 1995.

Järvinen, Saija: Työttömyys kansalaisten mielestä tärkein ongelmamme. *Tietoai-ka n:o 12*: 8–10, 1995.

Jääskeläinen, Iiro P.: Acute effect of ethanol on attention as revealed by event-related brain potentials and behavioral measures of performance. Helsingin yliopisto, psykologian laitos: Helsinki 1995. Väitöskirja.

Jääskeläinen, I. P. & E. Pekkonen & K. Alho & J. D. Sinclair & P. Sillanaukee & R. Näätänen: Dose-related effect of alcohol on mismatch negativity and reaction time performance. *Alcohol* 12: 491–495, 1995.

Jääskeläinen, I. P. & J. D. Sinclair & K. Kiiänmaa & P. Heinälä & P. Sillanaukee: Opiatinsalpaajat alkoholismien hoidon tehostajina. *Suomen Lääkärilehti* 49: 2927–2931, 1994.

Kaihovaara, Pertti & Katja S. Salmela & Risto P. Roine & Timo U. Kosunen & Mikko Salaspuro: Purification and characterization of *Helicobacter pylori* alcohol dehydrogenase. *Alcoholism: Clinical and Experimental Research* 18(5): 1220–1225, 1994.

Kallio, T. & K. Poikolainen: Päihderiippuvuuden vaikeusasteen arviointi: *Suomen Lääkärilehti* 50: 3609–3611, 1995.

Kervinen, Kari & Sohvi Hörkkö & William F. Beltz & Y. Antero Kesäniemi: Modification of VLDL apoprotein B by acetaldehyde alters apoprotein B metabolism. *Alcohol* 12(3): 189–194, 1995.

Komujärvi, Leena: Reiskan elämä- ja kuolemakerta (12.3.55 – 8.12.87). Helsingin yliopisto, sosiaalipolitiikan laitos: Helsinki 1995. Lisensiaattityö.

Kopomaa, Timo: Kaupunkipuiston käytöt. Elämää Helsingin puistoissa ja ulkoilualueilla. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia 5: Helsinki 1995.

Koski-Jännes, Anja: Samastumisprosessien merkitys juomiskäyttäytymisen muutokselle. (Arvostelu teoksesta Nils Holmberg: Identifikationsprocesser och behandling av alkoholproblem. Helsingin yliopiston sosiaalipsykologian laitoksen tutkimuksia 1: Helsinki 1995. Väitöskirja.) *Alkoholipolitiikka* 60 (5): 354–357, 1995.

Koski-Jännes, Anja: Voidaanko avokatkaisua kehittää? Avokatkaisuun yhdistetyt mini-intervention tuloksellisuus. Alkoholipoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimusluento n:o 189: Helsinki 1995.

Lahelma, Eero & Risto Kangas & Kristiina Manderbacka: Drinking and unemployment: contrasting patterns among men and women. *Drug and Alcohol Dependence* 37: 71–82, 1995.

Lehtonen, H. & K. Pietilä & A. Peräkylä: Teorian paikka tutkimusprosessissa. *Janus* 3(1): 5–20, 1995.

Montonen, Marjatta: Alcohol and the media. WHO Regional Publications, European Series, 1995.

Mäkelä, Klaus: Anonyma alkoholister i Finland. *Nordisk Alkoholtidskrift* 12(5–6): 245–258, 1995.

Mäkelä, Klaus: Suomen alkoholiolot uuden alkoholilain jälkeen. *Perusturva* n:o 2: 31–35, 1995.

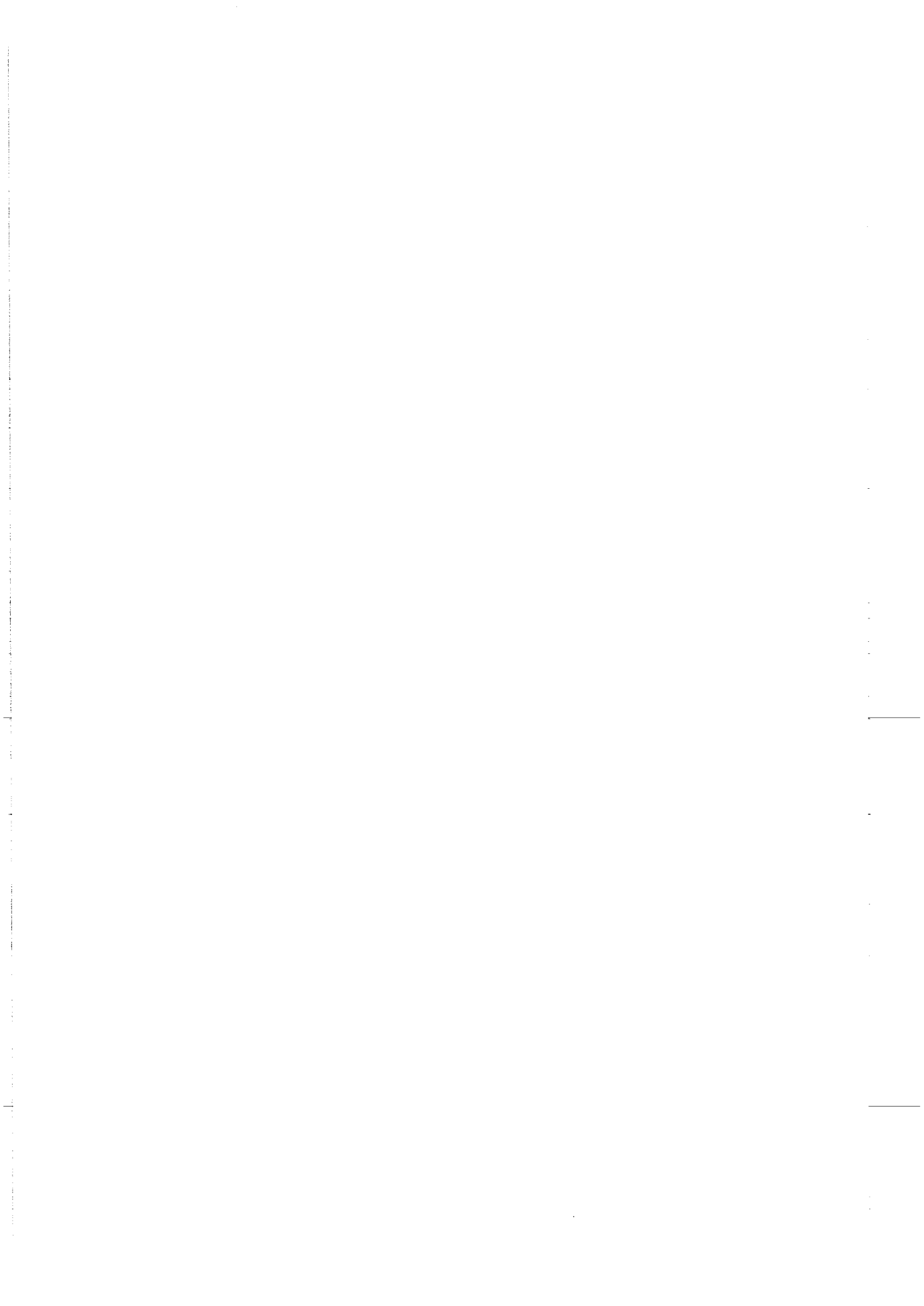
Mäkelä, Klaus: Yhteiskunnallinen väkijuomakäytös eilen ja tänään. Alkoholipolitiikka 60 (5): 358–367, 1995.

- politiikka 60(6): 376–383, 1995.
- Mäkelä, Pia*: Alkoholin keskikulutus ja ikäryhmittäinen itsemurhakuolleisuus Suomessa vuosina 1950–1991. *Alkoholipolitiikka* 60(1): 3–12, 1995.
- Nevalainen, Timo J. & Juha M. Grönroos*: Detection of phospholipases A2 in serum in acute pancreatitis. Teoksessa M. I. Mackness & M. Clerc (toim.): *Esterases, lipases and phospholipases*, s. 253–261. Plenum Press: New York 1994.
- Niemelä, Onni & Seppo Parkkila & Seppo Ylä-Herttua & Jesus Villanueva & Boris Ruebner & Charles H. Halsted*: Sequential acetaldehyde production, lipid peroxidation and fibrogenesis in micropig model of alcohol-induced liver disease. *Hepatology* 22(4): 1208–1214, 1995.
- Niemelä, Onni & Katja Sorvajärvi & Joan E. Blake & Yedy Israel*: Carbohydrate-deficient transferrin as a marker of alcohol abuse: relationship to alcohol consumption, severity of liver disease, and fibrogenesis. *Alcoholism: Clinical and Experimental Research* 19(5): 1203–1208, 1995.
- Paakkanen, Pirjo*: Naisten ja miesten alkoholimaailmojen lähentyminen vuosina 1984–1992. *Alkoholipolitiikka* 60(4): 225–230, 1995.
- Parkkila, Seppo & Onni Niemelä*: Uutta tietoa alkoholimaksavauriosta. *Duodecim* 111: 1194–1201, 1995.
- Peräkylä, Anssi*: Ethnomethodology and conversation analysis in Finland. *DARG-newsletter* 4, 1993.
- Peräkylä, Anssi*: AIDS-neuvontatyö: esimerkki keskusteluanalyysin soveltamisesta terveys sosiologiaan. *Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti* 31 (4): 24–35, 1994.
- Peräkylä, Anssi*: Saarnaaja ja eksegeetti. Teoksessa K. Weckroth & M. Tolkki-Nikkonen (toim.): *Jos A niin...*, s. 93–100. Vastapaino: Tampere 1994.
- Peräkylä, Anssi*: Kvalitatiivisen tutkimuksen kohteet ja ihmiskuva. Teoksessa J. Leskinen (toim.): *Laadullisen tutkimuksen risteysasemalla*, s. 39–50. Kuluttajatutkimuskeskus: Helsinki 1995.
- Poikolainen, Kari*: A public enemy or friend? (Arvostelu teoksesta Griffith Edwards ym.: *Alcohol policy and the public good*. Oxford University Press: Oxford 1994.) *Addiction* 90: 187–189, 1995.
- Poikolainen, Kari*: Alcohol and mortality: a review. *Journal of Clinical Epidemiology* 48: 455–465, 1995.
- Poikolainen, Kari*: Alkoholipolitiikka etsii suuntaansa (Arvostelu teoksesta Griffith Edwards ym.: *Alcohol policy and the public good*. Oxford University Press: Oxford 1994.) *Suomen Lääkärilehti* 50: 1920, 1995.
- Poikolainen, Kari*: Does unemployment impair mental health? *Psychiatria Fennica* 26: 45–49, 1995.
- Poikolainen, Kari*: Les effets sur la santé d'une consommation modérée d'alcool. *Alcoologie Plurielle – Addictions Singulières* n:o 30–31: 16–18, 1995.
- Poikolainen, Kari*: Mikä alkoholimäärä on hyväksi terveydelle? *Duodecim* 111: 1314–1317, 1995.
- Poikolainen, Kari*: Miten nautit alkoholia, jotta eläisit mahdollisimman pitkään? *Alkoholipolitiikka* 60 (1): 40–43, 1995.
- Poikolainen, Kari*: Päihderiippuvuuden diagnostiikka uudistuu. *Suomen Lääkärilehti* 50: 3605–3607, 1995.
- Poikolainen, K. & J. Eskola*: Regional and social class variation in the risk of death from amenable causes in the city of Hel-

- sinki, 1980–86: a case-control study. *International Journal of Epidemiology* 24: 114–118, 1995.
- Poikolainen, K. & R. Kanerva & J. Lönnqvist: Life events and other risk factors for somatic symptoms in adolescence. *Pediatrics* 96: 59–63, 1995.
- Poikolainen, K. & R. Kanerva & J. Lönnqvist: Social class and defense styles among adolescents. *Journal of Adolescence* 18: 669–677, 1995.
- Pyörälä, Eeva: Comparing drinking cultures: Finnish and Spanish drinking stories in interviews with young adults. *Acta Sociologica* 38: 217–229, 1995.
- Roiko-Jokela, Heikki & Timo Pitkänen (toim.): Sisä-Suomen tuomiokirjat tutkimuslähteinä ja elämän kuvaajina. Jyväskylän yliopiston historian laitos, Jyväskylän maakunta-arkisto, Jyväskylän historiallinen yhdistys: Jyväskylä 1995.
- Roine, Risto P. & Katja S. Salmela & Johanna Höök-Nikanne & Timo U. Kosunen & Mikko Salaspuro: Alcohol dehydrogenase mediated acetaldehyde production by *Helicobacter pylori* – a possible mechanism behind castric injury. *Life Sciences* 51: 1333–1337, 1992.
- Roine, Risto P. & Katja S. Salmela & Johanna Höök-Nikanne & Timo U. Kosunen & Mikko Salaspuro: Colloidal bismuth subcitrate and omerpazole inhibit alcohol dehydrogenase mediated acetaldehyde production by *Helicobacter pylori*. *Life Sciences* 51: 195–200, 1992.
- Saarnio, Pekka: Alkoholistien kognitiivisten toimintojen ja hoitomenetyksen välisestä yhteydestä. *Psykologia* 30(2): 111–116, 1995.
- Saarnio, Pekka: Wais digit symbol and block design scores in abstinent alcoholics: A replication. *Perceptual and Motor Skills* 80: 112–114, 1995.
- Saarnio, Pekka & Soili Kojo & Suvi Krok & Timo Kuisma & Pasi Spets & Pirjo Syysnummi & Mikko Tamminen: Alkoholien vaikutukset nonverbaaliseen päättelyyn. *Alkoholipoliittikka* 60(4): 246–250, 1995.
- Salaspuro, Mikko: *Helicobacter pylori* alcohol dehydrogenase. Teoksessa B. Jansson & H. Jörnvall & U. Rydberg & L. Terenius & B. L. Vallee (toim.): Toward a molecular basis of alcohol use and abuse. Birkhäuser Verlag Basel 1994.
- Salaspuro, Mikko: *H. pylori* alcohol dehydrogenase. Teoksessa Richard H. Hunt & Guido N. J. Tytgat (toim.): *Helicobacter pylori*. Basis mechanisms to clinical cure. Kluwer Academic Publishers: Dordrecht/Boston/ London 1994.
- Salmela, Katja: Biochemical studies on ethanol metabolism of *Helicobacter pylori*. Helsingin yliopisto, Alkoholisairauksien tutkimus- ja hoitoyksikkö: Helsinki 1994. Väitöskirja.
- Salmela, K. S. & R. P. Roine & J. Höök-Nikanne & T. U. Kosunen & M. Salaspuro: Effect of bismuth and nitecapone on acetaldehyde production by *Helicobacter pylori*. *Scandinavian Journal of Gastroenterology* 29: 528–531, 1994.
- Salmela, K. S. & R. P. Roine & T. Koivisto & J. Höök-Nikanne & T. U. Kosunen & M. Salaspuro: Characteristics of *Helicobacter pylori* alcohol dehydrogenase. *Gastroenterology* 105: 325–330, 1993.
- Salmela, K. S. & M. Salaspuro & R. T. Gentry & T. Methuen & J. Höök-Nikanne & T. U. Kosunen & R. P. Roine: *Helicobacter* infection and gastric ethanol metabolism. *Alcoholism: Clinical and Experimental Research* 18 (6): 1294–1299, 1994.

- Simpura, Jussi*: Köyhyys Venäjällä: virallinen ongelma ja arkielämä. *Tiede & edistys* 20(2): 105–115, 1995.
- Simpura, Jussi (toim.)*: Social policy in transition societies. Experience from the Baltic countries and Russia. The Finnish ICSW Committee & the Finnish Federation for Social Welfare: Helsinki 1995.
- Simpura, Jussi*: Social policy in transition societies: the case of the Baltic countries and Russia. Teoksessa *Jussi Simpura (toim.)*: Social policy in transition societies. Experience from the Baltic countries and Russia, s. 5–23. The Finnish ICSW Committee & the Finnish Federation for Social Welfare: Helsinki 1995.
- Simpura, Jussi & Boris M. Levin & Heli Mustonen*: Näin naapureissa: venäläisten ja suomalaisten juomatapojen vertailua. *Alkoholipolitiikka* 60(5): 283–292, 1995.
- Simpura, Jussi & Leena Metso*: Juomisen tunnit. Suomalaisten alkoholin käytön ajoittuminen tyypillisellä syysviikolla 1968, 1976, 1984 ja 1992. *Alkoholipolitiikka* 60(4): 231–245, 1995.
- Simpura, Jussi & Pirjo Paakkanen & Heli Mustonen*: New beverages, new drinking contexts? Signs of modernization in Finnish Drinking habits. *Addiction* 90: 673–683, 1995.
- Taipale, Ilkka*: Kolme prosenttia miehistä – haaste yhteiskunnalle. Teoksessa *Osmo Kontula & Tuire Parviainen & Risto Santti (toimituskunta)*: Miehen terveys. Maskuliinisuuden onni ja kirous, s. 102–112. Kirjayhtymä Oy: Helsinki 1995.
- Tsakamoto, Hidekazu & Walter Horne & Seichiro Kamimura & Onni Niemelä & Seppo Parkkila & Seppo Ylä-Herttua & Gary M. Brittenham*: Experimental liver cirrhosis induced by alcohol and iron. *Journal of Clinical Investigation* 96: 620–630, 1995.
- Törrönen, Jukka*: Liberalistisen ja hyvinvointivalttiollisen puhetavan vastavedossa. Vaikuttajat kahta pääkirjoitusta tulkitsemassa. *Alkoholipolitiikka* 60(5): 308–322, 1995.
- Törrönen, Jukka*: Puhetta viinasta – kuohua yhteiskunnasta. Tekstin arvojen ja todellisuuskuvan jäljillä. *Tiedotustutkimus* 18: 4, 1995.
- Välimäki, M. & J. Kahri & K. Laitinen & S. Lahdenperä & T. Kuusi & C. Ehnholm & M. Jauhainen & J. M. Bard & J. C. Fruchart & M.-R. Taskinen*: High density lipoprotein subfractions, apolipoprotein A-I containing lipoproteins, lipoprotein (a), and cholesteryl ester transfer protein activity in alcoholic women before and after ethanol withdrawal. *European Journal of Clinical Investigation* 23: 406–417, 1993.
- Välimäki, Matti J. & Kalevi Laitinen & Aila Tiitinen & Ulf-Håkan Steman & Pekka Ylöstalo*: Gonadal function and morphology in non-cirrhotic female alcoholics: A controlled study with hormone measurements and ultrasonography. *Acta Obstetricia Gynecologica Scandinavica* 74: 1995 (eripainos).

PL 220, 00531 Helsinki